

Tiedonhallintalautakunta
Informationshanteringsnämnden

Tiedonhallintalain vaatimukset ja keskeiset käsitteet sekä tiedonhallintamallin laadintaan liittyviä näkökohtia

Tommi Oikarinen, tietohallintoneuvos, tiedonhallintalautakunnan pääsihteeri
3.4.2025
Arkkitehtuurikillan Q1/2025 tapaaminen

Julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunta

- ▶ Valtiovarainministeriön yhteydessä toimii julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunta (tiedonhallintalautakunta)
 - Tiedonhallintalautakunta on monialaiseen asiantuntijayhteistyöhön perustuva erillinen viranomainen, joka keskittyy koko julkisen hallinnon tiedonhallinnan kehittämiseen ja arviointiin
 - Tiedon elinkaaren eri osa-alueet asettavat tiedonhallinnalle erilaisia vaatimuksia, jonka vuoksi perusteltua, että niiden ohjausta ja kehittämistä toteutetaan toimielimeksi organisoidussa viranomaisessa
- ▶ Lautakunnan tehtävät:
 - 1) **Arvioida** tiedonhallintalain säännösten toteuttamista ja noudattamista
 - 2) **Edistää** tiedonhallintalaissa säädettyjen tiedonhallinnan ja tietoturvallisuuden menettelytapojen ja tämän lain vaatimusten toteuttamista
- ▶ Lautakunnan toiminta perustuu tiedonhallintalautakunnan vuosittain hyväksymään arviointi- ja toimintasuunnitelmaan:
 - [Toimintasuunnitelma](#)
 - [Arviointisuunnitelma](#)

Päivän esityksen lähtökohdat ja näkökulmat

1. Tiedonhallintalain tarkoitus
2. Tiedonhallintalautakunnan lausunto 3.12.2024 luonnoksesta Suomi.fi –kokonaisarkkitehtuurikehyksestä
3. Tiedonhallintalautakunnan antamat kannanotot ja lausuntokäytännöt
4. Tiedonhallintalautakunnan toimintasuunnitelmaan sisältyvät toimenpiteet

Tiedonhallintalain tarkoitus ja vaatimukset

Tiedonhallintalain tarkoituksena on:

- 1) varmistaa viranomaisten tietoaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoturvallinen käsittely julkisuusperiaatteen toteuttamiseksi
- 2) mahdollistaa viranomaisten tietoaineistojen turvallinen ja tehokas hyödyntäminen, jotta viranomaisen voi hoitaa tehtävänsä ja tarjota palvelunsa hallinnon asiakkaille hyvää hallintoa noudattaen tuloksellisesti ja laadukkaasti
- 3) edistää tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuutta.

Tiedonhallinnan järjestäminen (2 luku)

Tietoturvallisuus (4 luku)

Kyberturvallisuusvelvollisuudet (uusi 4 a luku)

Tietoaineistojen muodostaminen (5 luku)

Sähköinen tietojen luovutustapa (5 luku)

Asianhallinta (6 luku)

Tiedonhallinta palveluja tuottaessa (6 luku)

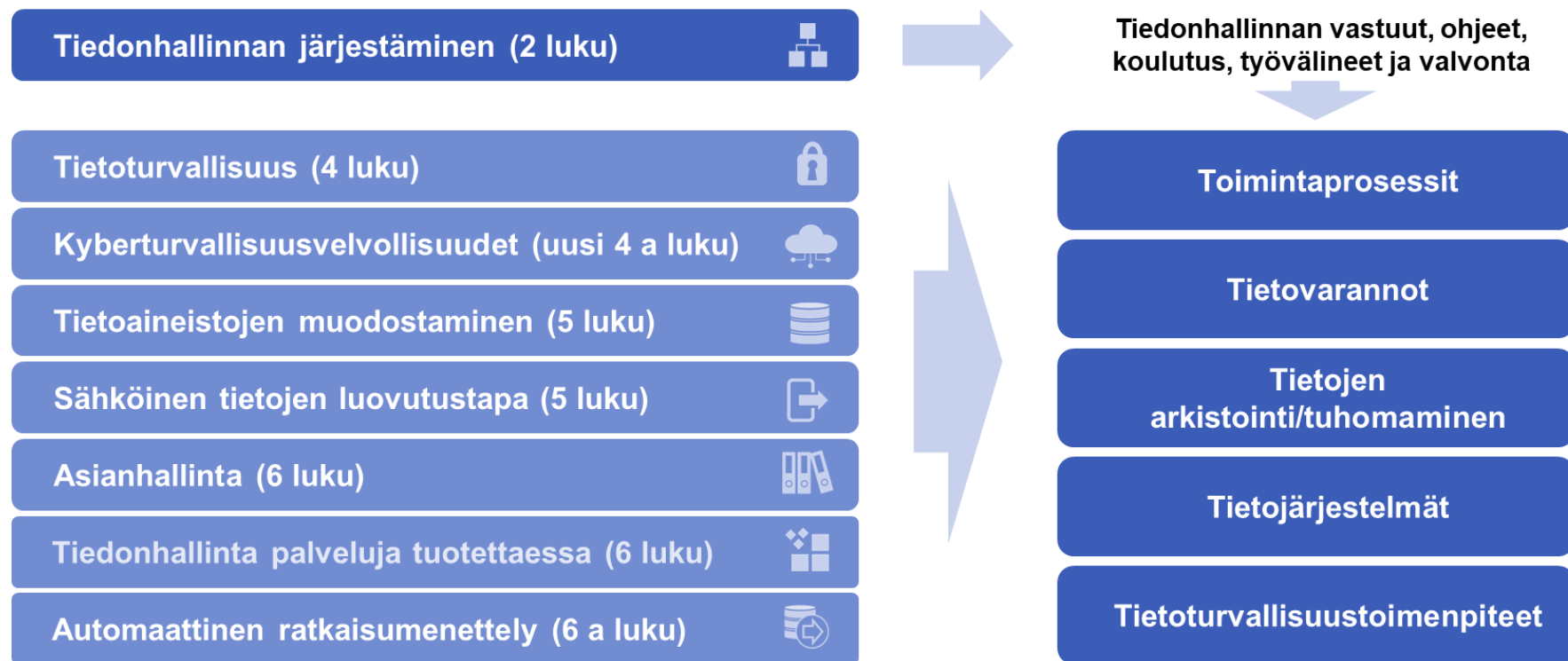

Automaattinen ratkaisumenettely (6 a luku)

Tiedonhallintalaissa säädettyjen vaatimusten toteutumisen osoittaminen (osoitusvelvollisuus)

- Viranomaisen pystyttävä osoittamaan noudattavansa laissa säädettyä
- Tiedonhallintamallin avulla todennetaan tiedonhallintalain vaatimusten toteuttamista (miten ja millä toimenpiteillä vaatimukset toteutuvat tiedonhallintayksikössä)

Yleisiä huomioita, joista lautakunta tyypillisesti lausuu viranomaisten ohjeiden ja suositusten osalta

- ▶ Laissa säädettyjen velvollisuuksien selkeä erottaminen suosituksista ja käytännöistä, joiden avulla laissa säädettyjä vaatimuksia voidaan toteuttaa
- ▶ Laissa säädetyn esittäminen laissa säädetyssä muodossa
- ▶ Laissa säädettyjen käsitteiden käyttäminen laissa säädetyssä muodossa ja merkityksessä → jos tarve määrittää muu merkityssisältö, tulisi se esittää selvästi lukijalle
- ▶ Vakiintumattomia käsitteiden käytön välttäminen (erityisesti käsitteitä, joita ei määritellä virallislähteissä)
- ▶ Tiedonhallintalautakunnan suositusten sanasto:
<https://sanastot.suomi.fi/terminology/tha>

Esimerkki: digitaalinen turvallisuus -käsitteenä

- ▶ Käsite ”digitaalinen turvallisuus” on ongelmallinen sen vuoksi, ettei sitä ole määritelty viranomaisia velvoittavissa säännöksissä
 - käsite määrittyy lähinnä eri viranomaisten eri yhteyksissä esittämässä informaatiossa ja vielä hieman eri tavoin ja sisältöisenä → esim. valtioneuvoston periaatepäätös 8.4.2020 (VM/2020/47)
- ▶ Parempi vaihtoehto olisi käyttää käsitettä tietoturvallisuus, joka on määriteltävissä yleisellä tasolla tiedonhallintalaissa säädetyn ja useissa erityislaeissa säädetyn kautta
 - Myös kyberturvallisuuden käsitteen merkityssisällön perusta muodostuu sääntelystä (NIS2-direktiivi, kyberturvallisuuslaki, tiedonhallintalaki 4 a luku)
- ▶ Jos muuta kuin laissa säädettyä käsitettä kuitenkin käytetään:
 - Käsite tulisi linkittää laissa säädettyihin velvollisuuksiin (esim. ”Digitaalisen turvallisuuden toteutusalueet” ovat sama mitä säädetään viranomaisten johtamisesta ja päätöksenteosta sekä tiedonhallintalain, tiesuoja-asetuksen, kyberturvallisuuslain, valmiuslain jne. säännöksissä)
 - Kehyksessä tulisi esittää selkeästi, että viranomaisilla ei ole velvollisuutta toteuttaa ”digitaalista turvallisuutta”, eikä tällaista velvollisuutta voida digitaalista turvallisuutta koskevalla valtioneuvoston periaatepäätöksillä tai yksittäisten viranomaisten suosituksilla muodostaa

Tiedonhallintamalli (TiHL 5.1 ja 5.2 §)

- ▶ Kokonaisarkkitehtuuri ≠ tiedonhallintalaissa säädetty vaatimukset (toteuttamalla tai käyttämällä kokonaisarkkitehtuurimenetelmiä ei vielä todenneta laissa säädetyn toteutumista)
- ▶ Kokonaisarkkitehtuuri on yksi menetelmistä, jonka avulla tiedonhallintalaissa säädettyjä vaatimuksia voidaan toteuttaa
 - Toimintaympäristön hallinta (tiedonhallintamalli)
 - Suunnittelu ja vaikutusten arviointi (tiedonhallintamalli, muutosvaikutusten arviointi, tietojärjestelmien suunnittelu ja hankinta)
 - Toimeenpano ja valvonta (velvollisuuksien todentaminen)
- ▶ Tiedonhallintamallin toteuttaminen ei ole kooste arkkitehtuurimenetelmällä tehtyjä kuvauksia, vaan **viranomaisen työväline määrittää ja ohjata tiedonhallintaansa**
- ▶ Tiedonhallintalain 5.2 §:ssä säädetty tiedonhallintamalli ei sisällä kaikkia viranomaisille säädettyjä kuvausvelvollisuuksia, jolloin lähtökohtaisesti tiedonhallintamallin sisältö ei voi olla myöskään minimitaso kuvauksille
- ▶ ➔ vaihtoehto: ”minimissään arkkitehtuurin kuvauksien tulee kattaa säädösten vaatimusten mukaiset sisällöt, kuten tiedonhallintalain ...”

Tiedonhallintamallin ylläpito

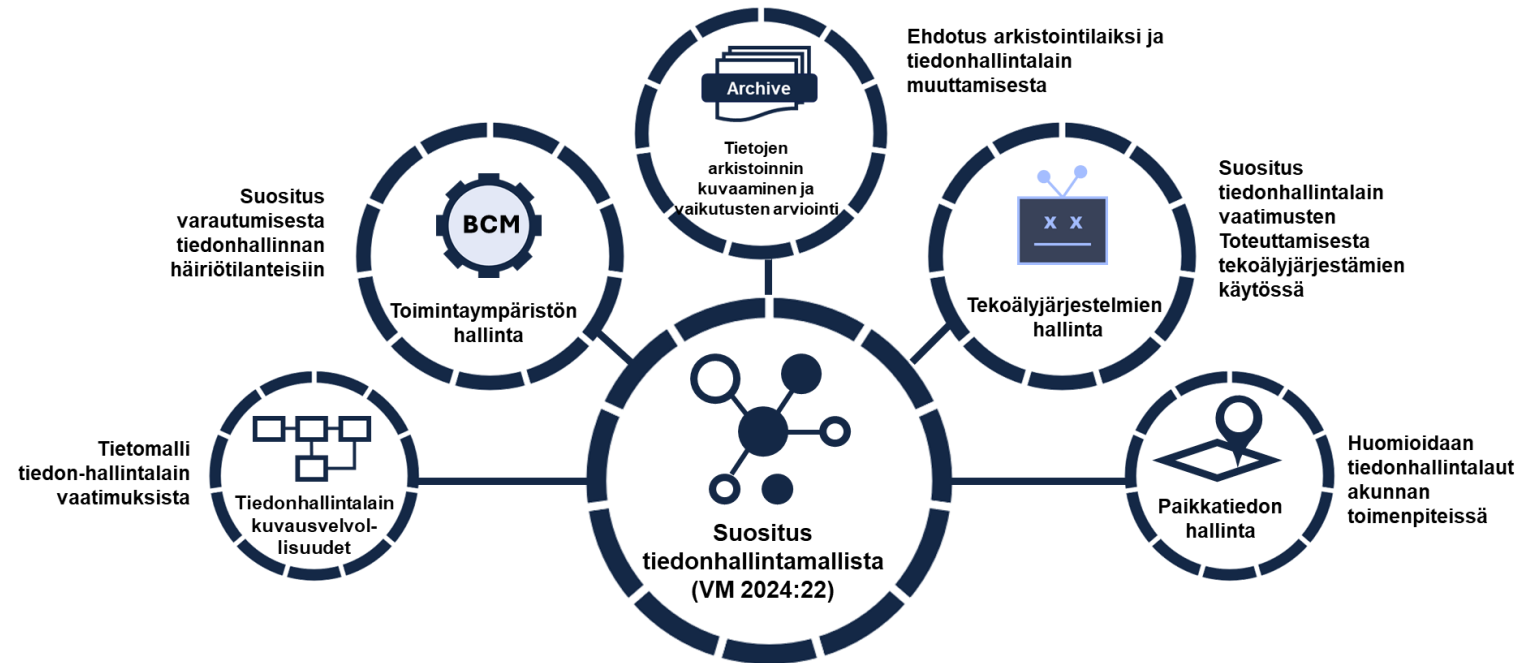
- ▶ Tiedonhallintamallin on tarkoitus kuvata tiedonhallintayksikön tiedonhallintaa ajantasaisesti (ylläpidosta säädetty tiedonhallintalain 5.1 §:ssä)
- ▶ Ylläpidon käytännöistä ei ole säädetty, vaan sen toteuttaminen jää tiedonhallintayksikön harkittavaksi.
- ▶ Huomioitava, että tiedonhallintamalliin tehdyt muutokset tulee dokumentoida (versionhallinta)
- ▶ Suosituksia ja hyviä käytäntöjä ylläpidolle ([suositus tiedonhallintamallista, VM 2022:22](#))
 - muutosvaikutusten arviointi (TiHL 5.3 §)
 - sovittu aikataulu- tai vuosisykli
 - tiedonhallintayksikön oma kehittäminen
 - tiedonhallintayksikön toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset

Viranomaiset voivat hyödyntää kokonaisarkkitehtuurimenetelmää myös tiedonhallintamallin ylläpidossa (esim. Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämä kehys: <https://kehittajille.suomi.fi/oppaat/kokonaisarkkitehtuuri>)

Tiedonhallintamallin käyttäminen tiedonhallinnassa

Tiedonhallintalautakunnan toimenpiteitä 2025

- ▶ Suositus varautumisesta tiedonhallinnan häiriötilanteisiin (tiedonhallintamallin käyttö jatkuvuuden hallinnassa)
- ▶ Suositus tiedonhallintalain vaatimusten toteuttamisesta tekoälyjärjestelmien käytössä (tiedonhallintamallin käyttö tekoälyjärjestelmien hallinnassa)
- ▶ Paikkatietojen hallinta (tiedonhallintamallissa kuvattavat tiedot)
- ▶ Tiedonhallintalakiin tulevien muutosten päivittäminen lautakunnan suosituksiin (arkistointilaki)
- ▶ Tietomalli tiedonhallintalaissa säädetyistä vaatimuksista (tiedonhallintamalli, asiakirjajulkisuuskuvaukset)

Tiedonhallintamallia ylläpidetään

- ▶ Palvelujen, asiakäsittelyn ja tietoaineistojen hallinnan suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi
- ▶ Tiedonsaantia koskevien oikeuksien ja rajoitusten toteuttamiseksi,
- ▶ Moninkertaisen tietojen keruun vähentämiseksi,
- ▶ Tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuuden toteuttamiseksi
- ▶ Tietoturvallisuuden ylläpitämiseksi

Tiedonhallintamalli ja varautuminen

Tiedonhallintamallia ylläpidetään tietoturvallisuuden toteuttamiseksi (TiHL 5.1 §)

Normaaliolot

Häiriötilanne

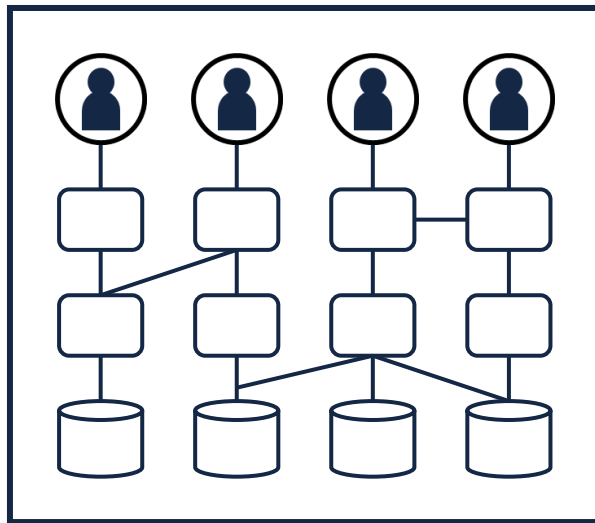
Poikkeusolot

Jatkuvuuden
hallinnan ja
varautumisen
toimenpiteet

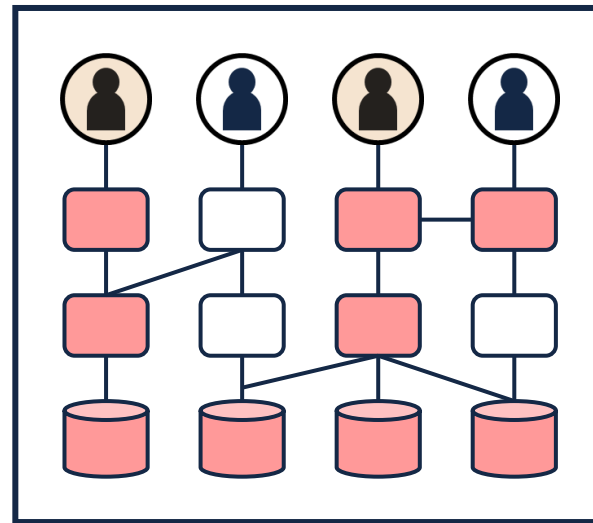
Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin

Palautuminen häiriötilanteista ja tiedonhallinta poikkeusoloissa

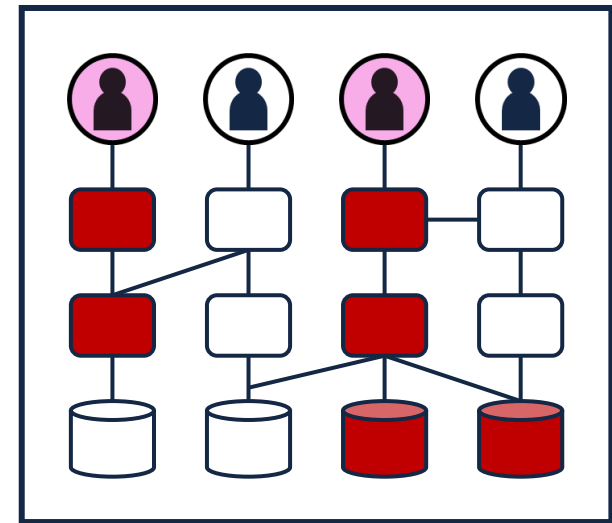
Tiedonhallinta-
mallissa
kuvattavat
tiedot sekä
tiedonhallinta-
mallin ylläpito

Tiedonhallintayksikön
toimintaympäristön tiedonhallinta

Toimintaympäristön prosessien,
tietovarantojen ja tietojärjestelmien
priorisointi häiriötilanteissa

Toimintaympäristön prosessien,
tietovarantojen ja tietojärjestelmien
priorisointi poikkeusoloissa

Tiedonhallintalautakunta

- ▶ **Tiedonhallintalautakunta:** <https://vm.fi/tiedonhallintalautakunta>
- ▶ **Kysymyksiä, kannanottopyyntöjä ja kehittämis ehdotuksia tiedonhallintalautakunnalle:** tiedonhallintalautakunta@gov.fi
 - Lautakunnan mahdollista ottaa kantaa tiedonhallintalaissa säädettyyn
 - Asiakirjojen säilytysaikaan tai arkistointiin ei lautakunta pysty ottamaan kantaa
- ▶ **Ajankohtaista ja tilaisuudet:** <https://vm.fi/tiedonhallintalautakunnan-ajankohtaista-ja-tapahtumat>
 - Torstai 15.5.2025, klo 13.00-14.30 **tiedonhallintalain vaatimusten arviointien tuloksia 2020-2025**
 - Torstai 5.6.2025, klo 9.00-11.00 **Tiedonhallintalain vaatimusten toteuttaminen II** (tietoaineistojen muodostaminen ja luovutustapa sekä asianhallinta)
 - Maanantai 9.6.2025, klo 13.30-16.00 **Opetustoimen säilytysaikasuositukset**
 - Tiedonhallintalain 5 §:ssä säädettyä tiedonhallintamallia ja muutosvaikutusten arviointia koskevia tilaisuuksia ei todennäköisesti ehditä järjestämään kevään aikana → siirtyvät syksyille

Tiedonhallintalautakunta
Informationshanteringsnämnden

Kiitos!

tiedonhallintalautakunta@gov.fi
vm.fi/tiedonhallintalautakunta